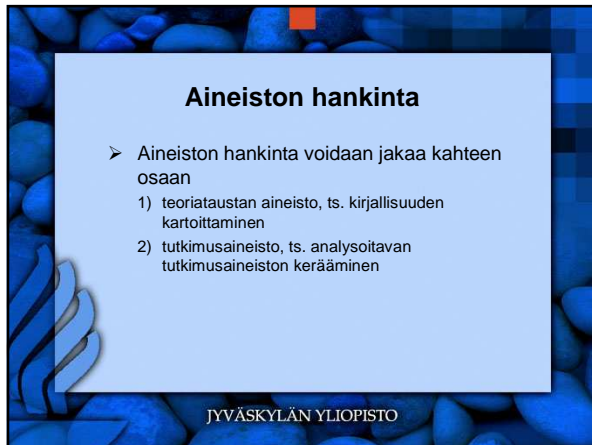

Opinnäytteen aineiston hankinta

Leena Hiltunen
Graduryhmä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston hankinta

- Aineiston hankinta voidaan jakaa kahteen osaan
 - 1) teoriataustan aineisto, ts. kirjallisuuden kartoittaminen
 - 2) tutkimusaineisto, ts. analysoitavan tutkimusaineiston kerääminen

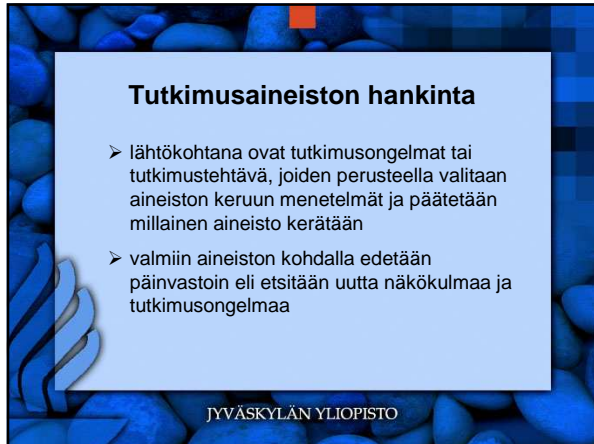
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Kirjallisuuden kartoittaminen

- Vapaasanahaku Googlella
- Google Scholar
- Google Teoshaku
- NELLI-tiedonhakuportaali
- Lehtitietokannat
- Kirjaston informaation palvelut

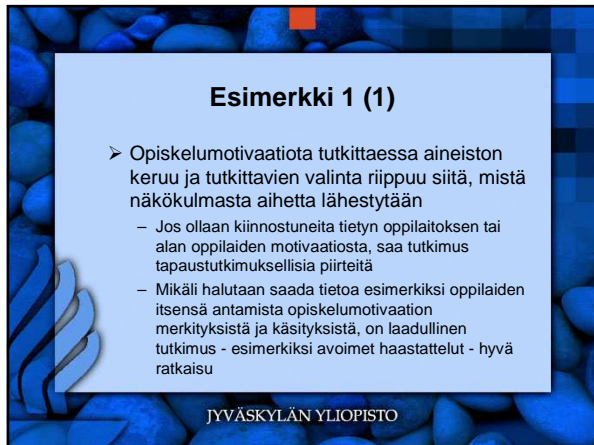
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tutkimusaineiston hankinta

- lähtökohtana ovat tutkimusongelmat tai tutkimustehtävä, joiden perusteella valitaan aineiston keruun menetelmät ja päätetään millainen aineisto kerätään
- valmiin aineiston kohdalla edetään päinvastoin eli etsitään uutta näkökulmaa ja tutkimusongelmaa

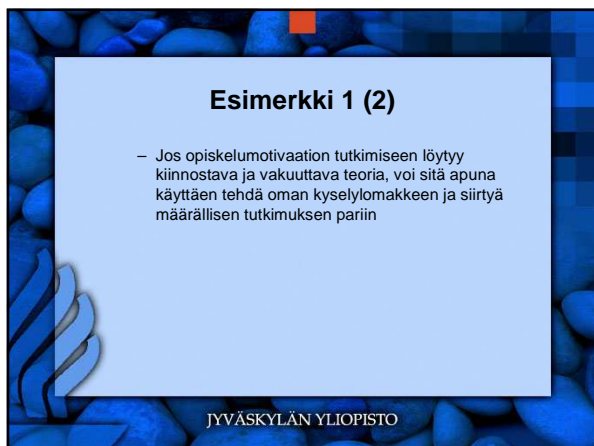
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Esimerkki 1 (1)

- Opiskelumotivaatiota tutkittaessa aineiston keruu ja tutkittavien valinta riippuu siitä, mistä näkökulmasta aihetta lähestytään
 - Jos ollaan kiinnostuneita tietyn oppilaitoksen tai alan oppilaiden motivaatiosta, saa tutkimus tapaustutkimuksellisia piirteitä
 - Mikäli halutaan saada tietoa esimerkiksi oppilaiden itsensä antamista opiskelumotivaation merkityksistä ja käsityksistä, on laadullinen tutkimus - esimerkiksi avoimet haastattelut - hyvä ratkaisu

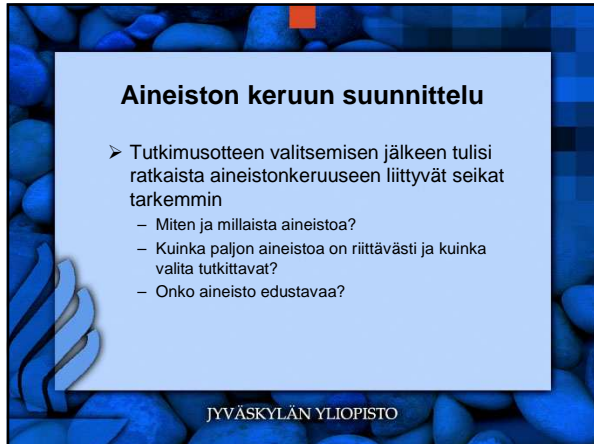
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Esimerkki 1 (2)

- Jos opiskelumotivaation tutkimiseen löytyy kiinnostava ja vakuuttava teoria, voi sitä apuna käyttäen tehdä oman kyselylomakkeen ja siirtää määrällisen tutkimuksen pariin

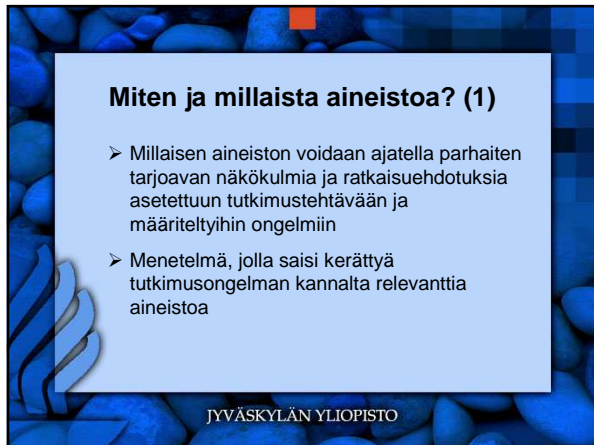
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston keruun suunnittelu

- Tutkimusotteen valitsemisen jälkeen tulisi ratkaista aineistonkeruuseen liittyvät seikat tarkemmin
 - Miten ja millaista aineistoa?
 - Kuinka paljon aineistoa on riittävästi ja kuinka valita tutkittavat?
 - Onko aineisto edustavaa?

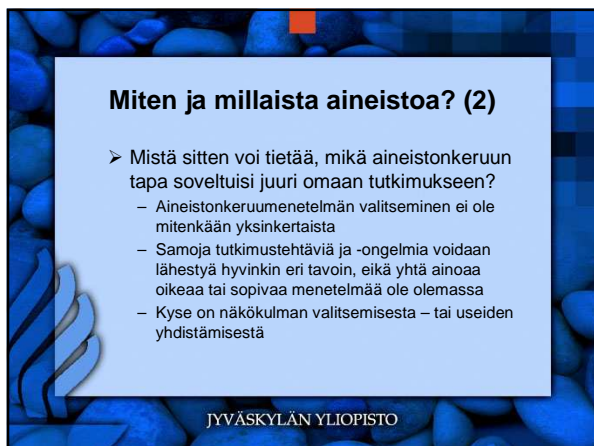
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Miten ja millaista aineistoa? (1)

- Millaisen aineiston voidaan ajatella parhaiten tarjoavan näkökulmia ja ratkaisuehdotuksia asetettuun tutkimustehtävään ja määriteltyihin ongelmiin
- Menetelmä, jolla saisi kerättyä tutkimusongelman kannalta relevanttia aineistoa

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Miten ja millaista aineistoa? (2)

- Mistä sitten voi tietää, mikä aineistonkeruun tapa soveltuisi juuri omaan tutkimukseen?
 - Aineistonkeruumenetelmän valitseminen ei ole mitenkään yksinkertaista
 - Samoja tutkimustehtäviä ja -ongelmia voidaan lähestyä hyvinkin eri tavoin, eikä yhtä ainoaa oikeaa tai sopivaa menetelmää ole olemassa
 - Kyse on näkökulman valitsemisesta – tai useiden yhdistämisestä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Miten ja millaista aineistoa? (3)

- Tutkimusaineiston hankintaa suunniteltaessa on huomioitava esimerkiksi käytettävissä oleva aika ja taloudelliset resurssit
- Aineiston keruun suunnittelussa omien taitojen arvioiminen on tärkeää: mihin kykenen, mitä jo hallitsen ja mitä pystyn oppimaan kyetäkseen tekemään tutkimuksen?

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Kuinka paljon aineistoa? (1)

- Lähtökohtana peruskysymys siitä, ollaanko tekemässä kvantitatiivista vai kvalitatiivista tutkimusta
- Kvantitatiivisessa tutkimuksessa
 - yleistettävä päätelmä, mikäli tutkittavasta perusjoukosta on tehty huolellinen otos
 - tutkimuksen kohteena olevan ilmiön kuvaaminen tai yleisyyden kartoittaminen
 - todennäköisyyksiä ja tilastollisia yhteyksiä eri asioiden välillä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Kuinka paljon aineistoa? (2)

- Kvalitatiivisessa tutkimuksessa
 - ilmiön ymmärtäminen, ei tilastollisten yhteyksien etsiminen
 - tutkimusaineiston ei tarvitse olla suuri, joskus yksikin tapaus voi riittää

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Kuinka paljon aineistoa? (3)

➤ Mikä tutkimuksen näkökulma on?

- Halutaanko aineistoon tutkittavan ilmiön omakohtaisesti tuntevien ihmisten näkemyksiä ja kokemuksia
- Halutaanko aineistoa, jossa ilmiötä käsitellään eri tavoin mediassa tai poliittisissa päätöksissä
- Valintaan vaikuttavat ratkaisevasti tutkimuskysymykset

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Esimerkki 2

➤ Tutkimuskysymyksenä "miten opettajuus vaikuttaa opettajan ja oppilaiden välisiin suhteisiin?"

- tarkoituksenmukaista etsiä haastateltaviksi erilaisia opettajia sekä heidän oppilaita

➤ Tutkimuskysymys "millä tavalla opettajuudesta puhutaan julkisuudessa?"

- opettajuudesta kertovien lehtiartikkelien kerääminen aineistoksi

➤ Tutkimuskysymys "miten opettajuutta ohjataan koulutuksella ja ohjeistuksilla"

- aineistoksi opettajakoulutusta koskevat päätökset ja strategiat sekä muut asiakirjat

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Lupa-asiat kuntoon

➤ Tutkimukseen osallistumisen tulee aina olla vapaaehtoista

- tutkittavat omasta vapaasta tahdostaan innostuneita osallistumaan tutkimukseen
- lupa tutkimuksen suorittamiseen
- alaikäisten kohdalla lupa sekä päiväkodilta tai koululta että tutkittavien lasten vanhemmilta

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston kattavuus

- Aineiston kattavuudella tarkoitetaan sitä, että aineiston määrä on riittävä suhteessa analyysin pohjalta esitettyihin tulkintoihin
- Aineiston kattavuuteen liittyvät aineiston rajaaminen, kylläntyminen, yleistäminen ja edustavuus

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston rajaaminen (1)

- Aineiston mahdollisimman tarkka rajaaminen on tärkeää. Liikkeelle voi lähteä hyvinkin pienestä aineistosta ja pyrkiä tekemään siitä päteviä tulkintoja.
- Peruslähtökohtana laadullisen tutkimuksen aineiston rajaamisessa on sen teoreettinen edustavuus: tutkittava tapaus nähdään esimerkkinä jostakin yleisestä. Aineiston keruuta ohjaa jäsentynyt teoreettinen viitekehys.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston rajaaminen (2)

- Aineiston määrän rajaaminen on perusteltua jo aineiston analyysin kannalta
 - Jos aineiston analyysia aloittaessaan huomaa, että aineistoa on kertynyt omiin tarpeisiin liikaa, voi analysoida siitä vain osan
 - Perusteltava, miten analysoitava osa-aineisto on valittu
 - Vaihtoehtona myös tutkimuskysymysten tarkentaminen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston rajaaminen (3)

- Perusteet aineiston rajaamiselle
 - Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan harkinnanvaraisesta poiminnasta, otannasta tai näytteestä, jolloin tutkimus perustuu suhteellisen pieneen tapausmäärään
 - Yksi mahdollinen kriteeri aineiston koon määrittämiselle on aineiston kylläytyminen eli saturaatio

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Harkinnanvarainen otos

- aineisto/tutkittavat valitaan tutkijan asettamien kriteereiden perusteella
- tutkittavia voidaan etsiä esimerkiksi jo olemassa olevien kontaktien avulla, niin kutsutulla lumipallotekniikalla, jossa tutkimukseen osallistuvilta pyydetään vinkkejä muista soveltuvista osanottajista
- tutkittavia voi myös hakea esimerkiksi ilmoituksella tiedotusvälineissä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston kylläytyminen (1)

- Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarvitaan juuri sen verran kuin aiheen ja asetetun tutkimustehtävän kannalta on välttämätöntä
- Aineistoa on tarpeeksi, kun uudet tapaukset eivät enää tuo tutkimusongelman kannalta uutta tietoa eli aineisto alkaa niin sanotusti toistaa itseään
- Kylläytymistä ei voi saavuttaa, jos ei tiedä, mitä aineistostaan etsii

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston kylläntyminen (2)

- Kylläntymisen käsitteen voidaan ajatella olevan yhteydessä myös tulosten yleistettävyyteen
 - Suhteellisen pienestäkin aineistosta voidaan tehdä yleisempiä kuin vain kyseistä aineistoa koskevia päätelmiä, kun aineisto alkaa toistaa itseään
 - Peruskysymyksenä siis on, hakeeko aineistosta yhdenmukaisuutta vai erilaisuutta? Aineiston kylläntymistä ajatellen heterogeenisyyden tutkiminen edellyttää kooltaan suuremman aineiston kuin homogeenisyyden tutkiminen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston yleistäminen (1)

- Laadullisessa tutkimuksessa yleistämisestä ei puhuta sen tilastollisessa merkityksessä.
 - tutkittavan ilmiön pohjalta voidaan saada osviittaa myös muita vastaavanlaisia tapauksia varten
 - Kun tutkitaan yksittäistä tapausta riittävän perusteellisesti, saadaan esille se, mikä ilmiössä on merkittävää ja mikä saattaisi toistua myös yleisemmän tason tarkastelussa
 - Yleistystä ei voida kuitenkaan tehdä suoraan aineistosta, vaan aineistosta tehdyistä tulkinnoista

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston yleistäminen (2)

- Yleistettävyyden yksi kriteeri on tarkoituksenmukainen aineiston kokoaminen
 - haastateltavia valittaessa olisi suotavaa, että heillä olisi suhteellisen samanlainen kokemusmaailma, kokemusta ja ensikäden tietoa tutkimuksen aihepiiristä ja että he olisivat kiinnostuneita myös itse tutkimuksesta ja suhtautuisivat siihen myönteisesti

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston yleistäminen (3)

- Aineiston järkevän valinnan lisäksi yleistettävyyttä parantavat mahdolliset vertailuasetelmat, jotka laadullisessa tutkimuksessa ovat olleet hyvin hankalia toteuttaa
 - Vertailua voi tehdä muiden tutkimustulosten ja tulkintojen suhteen
 - Vertailla käyttämällä samaa aihepiiriä koskevia arkistoinneistoja

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston yleistäminen (4)

- Laadullisessa tutkimuksessa yleistämistä voidaan ajatella myös siirrettävyytenä.
 - teoreettisia käsitteitä voidaan soveltaa toisenlaisissa yhteyksissä kuin missä niitä alun perin on käytetty
 - tutkimustulosten soveltuminen toiseen toimintaympäristöön
- Tulosten siirrettävyyteen vaikuttaa se, miten samanlaisia ovat tutkittu ympäristö ja ympäristö, johon tuloksia on tarkoitus siirtää

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston edustavuus (1)

- Aineiston valinta ja rajaus tulee aina perustella: miksi juuri tämän kysymyksen tutkimiseen ovat sopivia tietyt aineistot sen sijaan että tutkittaisiin jotain muuta? Miksi juuri nämä ihmiset valittiin tutkittaviksi?
- Keskeistä tutkimuksen ja sen edustavuuden kannalta on, että tutkija osaa kerätä sisällöllisesti ja määrällisesti sopivankokoisen aineiston

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston edustavuus (2)

- Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on yleensä kuvata tiettyä ilmiötä ja pyrkiä ymmärtämään sitä. On siis merkittävää, että esimerkiksi ihmisiä tutkittaessa tutkittavat tietävät tutkittavasta ilmiöstä paljon tai heillä on siitä kokemusta. Tutkittavien valinnan tulee olla harkittua ja tarkoitukseen sopivaa, ei satunnaista.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aineiston keruumenetelmät

- Perinteisiä laadullisen tutkimuksen aineistonhankintamenetelmiä ovat haastattelu ja havainnointi.
 - Lisäksi nykyään käytetään erilaisia ns. valmiita aineistoja tai kerätään eri tavoin kirjoitelmia, kertomuksia tai vastauksia.
 - Yhtenä esimerkkinä kirjallisen aineiston keruusta toimii eläytymismenetelmä
 - On myös mahdollista valita yhden menetelmän sijaan useampia tapoja, harjoittaa triangulaatiota

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Haastattelu (1)

- Haastattelussa tutkija ja haastateltava keskustelevat haastattelutyypistä riippuen enemmän tai vähemmän strukturoidusti (järjestelmällisesti) tai laveasti asioista, jotka kuuluvat tutkimusaiheeseen
 - tutkimushaastattelulla on selkeä päämäärä: tutkimustehtävän suorittaminen
 - haastattelua käytetään tutkimusaineiston saamiseksi
 - saatua aineistoa on tarkoitus analysoida ja tulkita tieteellisen tutkimustehtävän selvittämiseksi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Haastattelu (2)

- Haastattelutyyppejä ja -tapoja on useita ja haastatteluja voidaan jaotella eri perustein
- Yksi käytetyimmistä luokitteluista perustuu siihen, kuinka kiinteä ja jäsenneity haastattelu on: kuinka paljon liikkumatilaa haastateltavalle annetaan ja kuinka tarkasti haastattelukysymykset esitetään
 - avoin haastattelu; ei ohjattu
 - teemahaastattelu; ohjattu tietyllä teemalla
 - strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu; jäsenneity esim. kysymyksillä
 - ryhmähaastattelu; useampi haastateltavana samanaikaisesti

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Havainnointi (1)

- Havainnoinnilla selvitetään miten osallistujat käytännössä toimivat ja toimivatko siten, miten sanovat toimivansa
- Havainnointia käytetään joko itsenäisesti tai esimerkiksi haastattelun lisänä ja tukena
- Tutkittavat havainnot voivat kohdistua tapahtumiin, käyttäytymiseen tai fyysisiin kohteisiin

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Havainnointi (2)

- Havainnointi voidaan jakaa osallistuvaan ja ei-osallistuvaan, suoraan havainnointiin.
 - Ensin mainitussa tutkijalla on aktiivinen rooli havainnoitavassa toiminnassa, kuten useimmiten toimintatutkimuksessa
 - Jälkimmäisessä tutkija taas pitäytyy havainnoijana.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Havainnointi (3)

- Käytettävässä havainnointitekniikassa on myös variaatiota:
 - se voi olla systemaattista ja standardoitua (erittäin pitkälle strukturoitua ja jäsenneiltyä, yksityiskohtaista)
 - ei-systemaattista (strukturoimatonta, joustavaa ja väljää).

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Havainnointi (4)

- Strukturoitu havainnointi edellyttää, että tutkija jäsentee ongelmansa ennen varsinaista havainnointia ja laatii sitä varten tutkimusongelmasta riippuvia luokitteluja.
- Tutkittavasta alueesta täytyisi olla jo ennestään sellaista tietoa, että voidaan päättää mitä ja milloin havainnoidaan.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

”Kirjallinen” aineisto

- case-raportit
- päiväkirjat, kirjoitetut tarinat
- muistiot, kirjeet, esseet, tentit, lehtiartikkelit
- muistiinpanot, kirjoitelmat
- portfoliot
- videotallenteet

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Kyselyt

- Kyselyitä käytetään määrällisessä tutkimuksessa
 - Mittaaminen, mitä ja miten mitataan
 - Otantamenetelmät, millaista otantaa käytetään
 - Kyselyaineiston kokoaminen, mitä aineistoon halutaan
 - Kyselylomakkeen laatiminen, millaista lomaketta käytetään
 - Taustamuuttujat, mitä vastaajista halutaan tietää, millaisten tietojen perusteella vastaajia jaotellaan

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Triangulaatio (1)

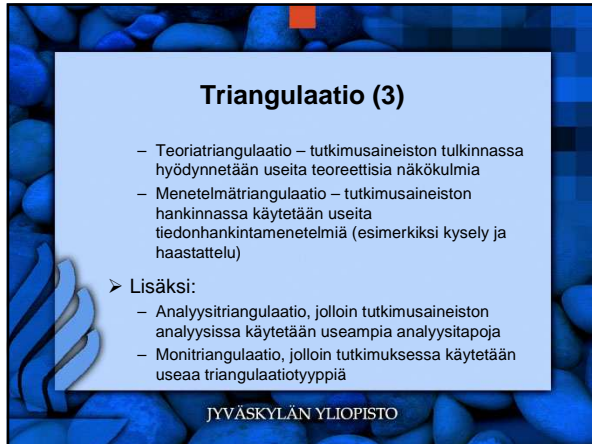
- Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten menetelmien, tutkijoiden, tietolähteiden tai teorioiden yhdistämistä tutkimuksessa
- Triangulaation avulla on mahdollista lisätä tutkimuksen luotettavuutta

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Triangulaatio (2)

- Yleisesti triangulaatiossa erotetaan neljä päätyyppiä:
 - Aineistotriangulaatio – yhdessä tutkimuksessa käytetään useita eri aineistoja (haastattelut, tilastot, uudet tai arkistoaineistot jne.) tai eri tiedon kohteita (lääkärit, potilaat, omaiset jne.)
 - Tutkijatriangulaatio – useampi tutkija tutkii samaa ilmiötä ja on mukana joko osassa tutkimusta (esimerkiksi aineiston hankinta tai analyysi) tai koko tutkimusprosessissa

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Triangulaatio (3)

- Teoriatriangulaatio – tutkimusaineiston tulkinnassa hyödynnetään useita teoreettisia näkökulmia
- Menetelmätriangulaatio – tutkimusaineiston hankinnassa käytetään useita tiedonhankintamenetelmiä (esimerkiksi kysely ja haastattelu)

➤ Lisäksi:

- Analyysitriangulaatio, jolloin tutkimusaineiston analyysissa käytetään useampia analyysitapoja
- Monitriangulaatio, jolloin tutkimuksessa käytetään useaa triangulaatiotyyppiä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
